

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2000-2001

21 november 2000

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR INSTITUTIONELE EN BESTUURLIJKE HERVORMING EN AMBTENARENZAKEN

Vraag om uitleg van mevrouw Trees Merckx-Van Goey tot de heer Johan Sauwens, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Sport, over elektronische communicatiemiddelen en respect voor integriteit, eigenheid en privacy van de ambtenaren en personeelsleden van de Vlaamse administratie en openbare instellingen

Commissie voor Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Ambtenarenzaken

Dinsdag 21 november 2000

VOORZITTER : De heer Norbert De Batselier

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 15.35 uur.*

Vraag om uitleg van mevrouw Trees Merckx-Van Goey tot de heer Johan Sauwens, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Sport, over elektronische communicatiemiddelen en respect voor integriteit, eigenheid en privacy van de ambtenaren en personeelsleden van de Vlaamse administratie en openbare instellingen

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Merckx tot de heer Sauwens, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Sport, over elektronische communicatiemiddelen en respect voor integriteit, eigenheid en privacy van de ambtenaren.

Mevrouw Merckx heeft het woord.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, er wordt steeds meer gebruik gemaakt van de moderne informatie- en communicatietechnologie. Dit geldt niet enkel voor het bedrijfsleven, maar ook voor de ambtenarij.

Zo wordt de ambtenaar in toenemende mate rechtstreeks en zonder tussenkomst of medeweten van zijn oversten door burgers en bestuurders gecontacteerd. Bovendien wordt hij steeds meer rechtstreeks geïnstrueerd, bevraagd en geïnformeerd door kabinetsleden van Vlaamse of federale ministers.

Ten gevolge van deze evolutie rijst tevens een groeiende vraag naar rechtszekerheid. De betrokken ambtenaar wil weten hoe hij op deze sterk gedecentraliseerde instructies en bijsturingen moet reageren. Met iedere generatie van informatiesystemen neemt de registratiedichtheid op de werk-

plek toe. Men heeft het in verband met deze paradox van de moderne informatie- en communicatietechnologie wel eens over een elektronische schaduw.

Er is behoefte aan een nieuw soort werknemer. De ambtenaar moet heden ten dage flexibel, alert en onorthodox zijn. Hij wordt immers geconfronteerd met ongekende decentralisatiemogelijkheden en -moeilijkheden. De nieuwe technologische ontwikkelingen hebben overigens nog andere gevolgen. Vaak blijkt het systeem een strakke centrale regie met zich mee te brengen.

De mogelijkheid van overheidscontroles staat niet ter discussie. Het gaat er echter om hoe ver deze controles mogen gaan. In welke mate mag een persoon op zijn werk een redelijke verwachting van privacy koesteren ? De informatievrijheid omvat overigens ook een ontvangstvrijheid. Deze vrijheid valt binnen de arbeidsverhoudingen en binnen het statuut niet zomaar uit te sluiten.

Ik zou de minister in dit verband enkele concrete vragen willen stellen. In welke mate mogen de personeelsleden van de Vlaamse overheidsdiensten en -instellingen in het kader van de uitoefening van hun werk een redelijke verwachting inzake privacy koesteren ? Een eerste vereiste is alleszins dat de spelregels betreffende internet- en e-mailcontroles duidelijk en volledig worden bekendgemaakt. Dit geldt niet enkel voor het bestaan van de regels terzake, maar ook voor de eventuele praktische controles. Bovendien moeten tevens de mogelijke gevolgen van die controles voor de individuele personeelsleden worden bekendgemaakt.

Bestaan dergelijke regels voor de Vlaamse overheidsdiensten en -instellingen ? Wanneer en op welke wijze werden of worden deze regels aan de betrokken personen bekendgemaakt ? Kan de minister mij medelen of er bindende normen bestaan inzake de controle op en de inzage van e-

Merckx-Van Goeij

mails en internetgebruik van personeelsleden bij de Vlaamse overheidsdiensten en -instellingen en bij de provinciale en de gemeentelijke besturen, voorzover deze besturen Vlaamse overheidstaken uitoefenen? Wordt het gebruik van elektronische communicatiemiddelen binnen de Vlaamse overheidsdiensten en -instellingen gecontroleerd?

Mogen controlegegevens in Vlaanderen zonder duidelijke melding en voorafgaande waarschuwing tegen personeelsleden worden gebruikt? Bestaan er in dit verband binnen de Vlaamse overheidsdiensten en -instellingen basisnormen? Werden tot op heden al sancties opgelegd tegen personeelsleden van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, van Vlaamse overheidsinstellingen en van provinciale en gemeentelijke besturen wegens inbreuken op de hier bedoelde normen?

De voorzitter: Minister Sauwens heeft het woord.

Minister Johan Sauwens: Mijnheer de voorzitter, collega's, de vraag van mevrouw Merckx betreft het recht op privacy van personeelsleden binnen de Vlaamse administratie bij het gebruik van de elektronische communicatiemiddelen die door de overheid, in de hoedanigheid van werkgever, ter beschikking zijn gesteld.

Wat de eerste vraag betreft, kan ik u zeggen dat het college van secretarissen-generaal in 1996 voor het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap een dienstorder heeft uitgevaardigd. Die dienstorder bevat algemene richtlijnen voor de verantwoordelijke diensten inzake de aansluiting van de personeelsleden op het internet en inzake het gebruik van die verschillende aansluitingen. Met gebruik wordt hier zowel het surfen als het verzenden en ontvangen van e-mails bedoeld. In deze richtlijnen wordt ook aangegeven dat een internetaansluiting tot stand wordt gebracht via het interne netwerk, wat enerzijds een beveiligde toegang waarborgt, terwijl anderzijds kan worden nagegaan in welke mate het feitelijke internetgebruik door de ambtenaren overeenstemt met datgene waarvoor de aansluiting werd toegestaan.

Voor de VOI's heb ik op dit ogenblik geen dienstnota uitgevaardigd, wat niet uitsluit dat binnen de VOI's maatregelen kunnen zijn genomen, al dan niet formeel vastgelegd in een richtlijn. Daar heb ik in dit korte tijdsbestek geen algemeen overzicht van kunnen krijgen. Ik heb die informatie wel opgevraagd.

Omwille van de zeer snelle veralgemening van het gebruik van internet, ook binnen onze diensten, wordt er momenteel een pakket aan maatregelen en richtlijnen voorbereid die een internetpolitiek behelzen. Dit pakket is gericht aan alle personeelsleden van het ministerie en zal een aantal technische richtlijnen over een optimaal gebruik van deze communicatiemiddelen bevatten. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk dat men het volledige netwerk blokkeert door plots massaal fotomateriaal te verspreiden. Deze technische maatregelen zijn dus noodzakelijk, maar er zullen ook richtlijnen komen over de wijze van gebruik van deze communicatiemiddelen voor privé-doeleinden en de wijze waarop dit zal worden gecontroleerd. Het is mijn bedoeling dit ook toe te passen op de VOI's, in overleg met hen.

Er bestaan dus geen algemeen geldende normen voor een controle op het gebruik van deze communicatiemiddelen bij de uitvoering van taken. Dit sluit niet uit dat het lijnmanagement, dat verantwoordelijk is voor de goede uitvoering, een aantal richtlijnen heeft opgelegd aan de personeelsleden, waardoor er een controle bestaat op in- en uitgaande e-mails, die verband houden met het werk. Er bestaat dus een dienstorder, maar de wijze waarop die wordt toegepast en georganiseerd en waarop wordt bestraft behoort tot de verantwoordelijkheid van de lokale en andere diensten.

Dat is de kern van mijn antwoord. We gaan geen bigbrothertoestanden creëren vanuit onze centrale diensten, waarbij we nagaan wat iedereen aan het uitvoeren is met zijn scherm. Binnen het ministerie bestaan er dus geen systematische controles op het individuele gebruik van het internet door personeelsleden.

Over de juridische toelaatbaarheid van controles bestaat op dit ogenblik nog wat rechtsonzekerheid. Vanuit arbeidsrechtelijk oogpunt zijn deze controles in principe toelaatbaar. Dat vloeit rechtstreeks voort uit het gezagsrecht dat de werkgever heeft in de arbeidssituatie. Nochtans komt dit gezag in conflict met de privacy van de werknemer en dient hier een verzoening plaats te vinden. Het opstellen van een interne internetpolitiek wordt dan ook aanbevolen in de rechtsleer. Daar zijn we, zoals gezegd, mee bezig.

De wetgeving betreffende de bescherming van persoonsgegevens, dus de wet van 8 december 1992 zoals gewijzigd op 11 december 1998, legt tal van voorschriften op die ook van toepassing zullen zijn bij elektronisch toezicht, althans indien dit aanleiding geeft tot een verwerking van de persoonsge-

Sauwens

gevens. In het kader van deze wetgeving is internetcontrole tevens toelaatbaar, voor zover de voorwaarden en beginselen van de wet worden gerespecteerd, zoals inzake de informatieverstrekking aan de personen van wie het internetgebruik wordt gecontroleerd.

Dan zijn er ook de strafbepalingen betreffende de bescherming van het telecommunicatiegeheim, zoals vastgelegd in de telecommunicatiewet van 21 maart 1991, die werd gewijzigd in 1997. Hoewel de wetgever vooral de kennisname tijdens de overbrenging strafbaar stelt, moet de nodige voorzichtigheid in acht worden genomen bij de kennisname van telecommunicatie die zich niet meer bevindt in de fase van overbrenging. Dit zou ook een schending van de privacy van de bestemming of de afzender kunnen uitmaken.

Ten slotte is er ook nog het niet-bindende advies van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer. De commissie is van oordeel dat de kennisname van de inhoud van e-mails overmatig is, net zoals het af luisteren of opnemen van telefoongesprekken gevoerd door de werknemer. Dat is immers de parallel die men kan trekken. Er bestaan volgens de commissie andere oplossingen om misbruiken te bestrijden. Wat de controle betreft van de door de werknemer geraadpleegde internetsites is de commissie van oordeel dat deze controles moeten steunen op beperkte, objectieve gegevens en niet op een voorafgaande en systematische kennisname van de inhoud van alle gegevensverkeer van elke werknemer.

In het dossier dat we nu voorbereiden wil men tegemoetkomen aan die voornoemde wetgeving en het voornoemde advies, opdat een controle op het onrechtmatige gebruik van internet is toegelaten en maatregelen ter bestraffing kunnen worden genomen. Op dit ogenblik zijn er bij mijn weten binnen het ministerie geen personeelsleden bestraft wegens onrechtmatig internetgebruik. Wat de VOI's en de provincie- en gemeentebesturen betreft heb ik navraag gedaan. Ik zal u later meedelen of daar ondertussen wel reeds straffen zijn opgelegd.

De voorzitter : Mevrouw Merckx heeft het woord.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Mijnheer de minister, ik dank u voor uw antwoord en de informatie die u later nog zult overmaken. Kunnen we een exemplaar krijgen van de dienstnota van 1996 van het college van secretarissen-generaal waar-

naar u verwijst ? Door uw antwoord kunnen we de zaak enigszins situeren, maar het lijkt me noodzakelijk dat we kennis nemen van de precieze inhoud van die dienstorder. Zo kunnen we evalueren of dit voldoet aan de traditionele basisrechten van elke persoon.

Op welke wijze bereidt u de internetpolitiek voor waarover u het had ? Gebeurt dit met een daartoe geëigende ploeg binnen uw administratie ? Wie maakt daar deel van uit ? Zijn daar ook juristen of experts bij betrokken ? Ik denk dat u zich niet louter kunt beperken tot het zoeken van een evenwicht tussen de arbeidsrechtelijke situatie en de wetgeving op de privacy. Het is belangrijk dat het beleid een keuze maakt, rekening houdend met de jurisprudentie terzake. Er moet meer duidelijkheid komen voor de betrokken ambtenaren. Ze hebben het recht te weten waar de grens ligt.

Is het mogelijk ons het advies te bezorgen van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer ? Ik neem aan dat we nog de gelegenheid zullen krijgen om op deze zaak terug te komen. Ik hoop dat zowel het parlement als de hele overheid aandacht zullen besteden aan de evolutie terzake.

De voorzitter : Minister Sauwens heeft het woord.

Minister Johan Sauwens : Mevrouw Merckx, ik wil benadrukken dat op het werk moet worden gewerkt. De meeste informaticatechnologie biedt de mogelijkheid om snel weg te zappen van de werksituatie. Er moet dan ook een evenwicht worden gevonden. Het kan niet dat men de absolute vrijheid heeft om te doen waar men op een bepaald ogenblik zin in heeft. De werksituatie is allesbepalend. Dit betekent echter niet dat we heksenjachten zullen organiseren. Ik heb vertrouwen in het team dat op dit ogenblik de internetpolitiek voorbereidt. Dit team bestaat uit informatici en juristen zodat het door de regelgeving voorgeschreven evenwicht kan worden gehandhaafd.

De voorzitter : Mevrouw Merckx heeft het woord.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Misschien lijkt het zo dat de vragen enkel betrekking hebben op mogelijke misbruiken. Ik ben mijn betoog begonnen door aan te kaarten dat er duidelijkheid moet komen over de wijze waarop ambtenaren kunnen worden gecontacteerd. De informatietechnologie heeft ook gevolgen voor de wijze van besluitvorming en samenwerking tussen ambtenaren onderling. Het is belangrijk dat ook de uitvoerende macht en de respectievelijk verantwoordelijke

Merckx-Van Goey

ambtenaren weten wat door de medewerkers wordt ingebracht. Ik weet niet hoe dit best kan worden georganiseerd.

Ik hoop dat de regering zich daarover buigt en zorgt voor enige duidelijkheid. De ambtenaar is immers van nature iemand die ten dienste staat en desnoods op elke vraag zal ingaan. De vraag is echter op welke wijze hij dat moet doen. Dit kan misschien worden besproken naar aanleiding van de hervorming van de Vlaamse administratie.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 15.53 uur.*
